

Īru miroņgalvas mūsu skapjos

Dailes teātrī iestudētā Mārtina Makdonas makabrā komēdija piestāv Latvijai kā uzlieta

SKATIES un priecājies – britu režisore, Īrijas miests, sveši kapiņi, bet viss tik zināms un tuvs. Šobrīd slavenākā Lielbritānijas dramaturga Mārtina Makdonas ļoti melnā komēdija *Īru miroņgalva*, kas Silvijas Brices tulkojumā iestudēta Dailes teātra Mazajā zālē, liek sajūst līdz kaulu smadzenēm pazīstamu latvietību – tā pati dzīvošana pagātnē, rakņāšanās savās un svešās rētās, no mūšām izpūšamie ziloņi un savu baļķu neredzēšana.

Taču tā sniedz vēl kaut ko svarīgu, proti, ļauj iedomāties, kā smejas Dievs kungs, vērodams mūsu rosišanos: katrs rušina savu vagu, nepametot acis ne pa labi, ne pa kreisi, ikviens saskata tikai savu patiesību, pat neiedomādamies, ka pārējiem tā var būt citāda, un ir līdz sirds dziļumiem satriekts, atkal ieskrējis ar pieri sienā vai kaimiņam (labi ja) sānos.

Makdona Latvijā ir tikpat saprotams kā savulaik dramaturgs Pauls Putniņš. Ne velti šobrīd uz mūsu nebūt ne tik daudzajam skatuvēm ir vismaz trīs viņa lugas – bez nupat Dailes teātrī pirmizrādītās *Īru miroņgalvas* vēl arī *Inišmoras leitnants* Valmierā

Recenzijas autore —
Edite
Tišheizere,
žurnāla *Ir*
teātra kritiķe

Dailes teātris šajā sezonā patīkami pārsteidz ar komēdijām

un *Līnenas skaistumkaraliene* Liepājā.

Jau ar šīm vien pietiek, lai saprastu, cik plaši traktējamas un dažādi iemiesojamas Makdonas komēdijas – no skaidra psiholoģiskā reālisma līdz asinskārai groteskai. Režisore Eimija Mārčanta kopā ar savu tautiešu komandu – scenogrāfi un kostīmākslinieci Sesiju Kalfu un gaismu mākslinieku Pīteru Smolu – izvēlējusies kaut ko pa vidu abām galējībām, un viņas inscenējuma intonāciju gribētos nosaukt par lietišķo absurdu. Vai par absurdu, ko uztveram kā sadzīvīsku un pašsaprotamu normu. Ja kapsēta par mazu, tad vecākie miroņi vienkārši jāizrok laukā. Ja nepietiek īstu krimināllietu, lai policists varē-

tu cerēt uz paaugstinājumu, tad pašam jāuzpūš noziegumu liesma. Un tā tālāk.

Vienīgais sliktums, ka ieceres neskakan un ceļi neparedzami krustojas. Lai ko dzīve un laikabiedri liek priekšā, izrādes varoņi to uztver kā absolūtu normu, un šī nesatricināmā spēja piemēroties jebkuram vājpīrātam un organizēt savu sadzīvi saskaņā ar to ir neizsakāmi komiska. Un šausminoša – bet jau pēc izsmiešanās.

Dzīve ir jādzīvo tāda, kāda nu tā ir, – ar šo lietišķo attieksmi savas dienas vada Miks, ko Lauris Subatnieks spēlē tādā filozofiskā mierā, ka atsauc atmiņā uzreiz vai visus Šekspīra kapračus un nerrus. (Patiesībā tiešām gribētos viņu redzēt šādā lomā.) Miķa ikvakara pasēdēšana ar ciema slotu Mēriju, ko spēlē Indra Briķe, ir «pasaules kakta» kvintesence: visi jaunumi novecojuši, visi strīdi iet pa riņķi, aizvainojumi jau gandrīz aizmirsti, bet, lai būtu, ko teikt – jo kā nu tā dzersi bez parunāšanās –, labs ir i 27 gadus vecs gadījums ar čurāšanu kapos, i spriešana par to, kā atšķirams augusts no septembra.

Šis ir viens no lugas un izrādes patīkamajiem paradoksiem: liekas, ka varoņi maļ vienu un to pašu, un tikai no tā, kā aizvien pieaug spriedze vi-

ĪRU MIRONĢALVA.
Dailes teātra
Mazajā zālē.
Tuvākās
izrādes
25., 26.
novembrī.
28 €.

IR IESAKA

4 novembris
IZRĀDE. SIA GIMENES ROMĀNS VALMIERAS DRĀMAS TEĀTRĪ.

Stāsts par uzņēmumu Japānā, kura mērķis ir mazināt 21. gadsimta izplatītāko saslimšanu, kas nepazīst nedz ģeogrāfiskas robežas, nedz kultūru atšķirības, – vientulību. Dramaturģes Lindas Rudenes lugu iestudējis režisors Toms Treinis. Lomās Aigars Apinis, Rūdis Biviņš, Artis Jančevskis, Māra Mennika, Ieva Puķe, Skaidrite Putniņa, Diāna Krista Stafecka. Biļetes cena 22 €. Bilesuparadize.lv

4, 5 novembris
FESTIVĀLS. RĪGAS GRĀMATU SVĒTKI

LATVIJAS NACIONĀLAJĀ BIBLIOTĒKĀ. Trīs

bibliotēkas stāvos ik pa stundai notiks kāds kultūras pasākums. Paredzētas grāmatu atvēršanas, tikšanās ar autoriem, tematiskas sarunas un diskusijas par literatūru. Bērniem būs īpaša programma. Nopērkamas arī dažādu žanru jaunākās grāmatas par izdevīgām cenām. Vairāk informācijas Gramatizdeveji.lv

Dzīve ir jādzīvo tāda, kāda nu tā ir – ar šo lietišķo attieksmi savas dienas vada kaprācis Miks (Lauris Subatnieks, no kreisās) un viņa izpalīgs Mārtins (Klāvs Kristaps Košins)

ņu starpā, noprotams, cik gudri dramaturgs radījis šo garlaicības ilūziju un cik prasīgi tajā darbojas aktieri.

Mika un Mērijas dienišķo garlaicošanos pārtrauc viņas mazdēls Mārtins, skolas laiku pāraudzis otrvai pat trešgadnieks, ar ziņu, ka atkal pienācis brīdis traucēt aizgājušu mieru. Jaunais aktieris Klāvs Kristaps Košins savu atbilstību Dailes garam pierādījis jau izrādē *Keruaka ceļš* un arī šajā iestudējumā pēc neilga pārspēles posma iekļaujas Laura Subatnieka un Indras Briķes diktētajā spēles stilā. Makdonas uzrakstītā pāraudzeņa tēlā Košins pamanās savienot nesavienojamas pretišķības, ar

ikdienišķu attieksmi izceļot notiekošā vājprātu, ar liksmu gatavību doties piedzīvojumos, atklājot katra nākamā soļa šausmas.

Viens no izrādes absurdi skaidrākajiem mirkļiem ir ekshumēto kaulu dauzīšana smalkās druskās, tranzistorā skanot hipijlaiku dziesmai par sniegpārslinām un narcisēm, kam Mārtins piedzied tīrā nevainīga korāzēna balstiņā.

Toms Veličko Mārtina brāļa, policista Tomasa lomā ienes izrādē arī kriminālintrīgu – viņa uzraudzībā atraktais Mika sievas Ūnas kaps izrādās tukšs. Atšķirībā no pārējiem Tomass nav mierīgi lietišķs – viņam piemīt

turpat vai maniakāla rosība cerībā atklāt noziegumu, kas būtu īsts un nopietns. Tieši Tomass man lika uz skatuves notiekošās iru šausmas un absurdu samērot ar mūsu pašu dzīves reālījām. Tik konkrēts un reizē vispārināts ir šis «miera uzturētājs» – liela (bet tikai sev svarīga) mērķa dēļ spējīgs kāpt pāri citiem, pīties savās kājās, izraisīt katastrofas un no sirds ticēt paša nevainībai.

Dailes teātris šajā sezonā patikami pārsteidz ar komēdijām. Esmu gatava smieties līdz asarām, ja pēc tam varu risināt dialogus pati ar sevi un spriest, vai komiskais un traģiskais patiesībā nav viens un tas pats. ●

FOTO – MĀRCIS BALTSKĀRS

5. novembris
BALETS. SERENĀDE. CARMINA BURANA NACIONĀLAJĀ OPERĀ UN BALETĀ.

Balets

Serenāde – viens no dejas mākslas stūrakmeņiem – būs Latvijas skatītāju pirmā iepazīšanās ar izcilā 20. gadsimta horeogrāfa

Džordža Balančina daiļradi. Savukārt *Carmina Burana* būs atkalsatikšanās ar horeogrāfu Edvardu Klugu, kurš mūsu operā pirms dažiemi gadiem iestudēja *Pēru Gintu*. Piedalās vadošie baleta mākslinieki. Biļetes cena 9–65 €. Opera.lv

5. novembris
KONCERTS. DRAUGI – ANDREJAM ŽAGARAM KONCERTZĀLĒ CĒSIS.

Koncertā skanēs Mocarta, Verdi, Sensāna, Bizē un Masnē operu ārijas. Piedalīsies starptautiski atzīti solisti – Rīgā dzīvojošais franču soprāns Perīna Madefa,

gruzīnu mecosoprāns Nino Surguladze, armēņu tenors Liparits Avetisjans un jaunais latviešu bass Egars Ošleja. Pie Nacionālā simfoniskā orķestra diriģenta pulks maestro Gintars Rinkēvičs. Biļetes cena 20–80 €. Bilesuparadize.lv

